ליקוטי הלכות — הלכות יבום

עִנְיַן יְבוּם לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, "כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וְכוּ', וְהָיָה הַבְּכוֹר", הַיְנוּ גְּדוֹל הָאַחִין וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו לְנַחֲלָה וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. וּמוּבָן מִזֶּה שֶׁהַקָּמַת שֵׁם הַמֵּת עַל-יְדֵי הַיְבוּם תָּלוּי בַּמֶּה שֶׁאָחִיו לוֹקֵחַ נַחֲלַת הַמֵּת עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁמִּיַּבֵּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, "לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ" דַּיְקָא, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם בְּרוּת בִּשְׁאָר הַפְּסוּקִים הַסְּמוּכִים שֶׁהַקָּמַת שֵׁם הַמֵּת תָּלוּי בַּמֶּה שֶׁלּוֹקְחִין נַחֲלָתוֹ, עַיֵּן שָׁם, כִּי גַּם שָׁם בְּרוּת מְרֻמָּז עִנְיַן יְבוּם, כַּמּוּבָא:

"כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו" וְכוּ' עַל-פִּי הַתּוֹרָה הַנַּ"ל (בְּהִלְכוֹת גִּטִּין הֲלָכָה א) "וּבְיוֹם הַבְּכוּרִים":

וְהַכְּלָל, שֶׁעִקַּר הַמְשָׁכַת הַחִיּוּת אֶל הַמַּלְכוּת עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁמָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁעַל יָדָהּ מַמְשִׁיכִין הַחִיּוּת, דְּהַיְנוּ הַחָכְמָה לְתוֹךְ הַכֵּלִים וְהַמִּדּוֹת שֶׁזֶּה בְּחִינַת שֵׁם שֶׁהוּא מַגְדִּיל הַחִיּוּת בְּמִדָּה, עַיֵּן שָׁם:

וְזֶה בְּחִינַת יְבוּם לְהָקִים לְאָחִיו שָׁם, כִּי לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ (ישעיהו מ"ה:י"ח) שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לַעֲסֹק בְּקִיּוּם הָעוֹלָם לְהַעֲמִיד תּוֹלָדוֹת כְּדֵי לְהָקִים שֵׁם וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ חַס וְשָׁלוֹם, הַיְנוּ שֶׁעִקַּר הַמְשָׁכַת הַחִיּוּת הוּא לְהַמְשִׁיךְ הַחִיּוּת לְתוֹךְ הַכֵּלִים וְהַמִּדּוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת שֵׁם. וְכָל מַה שֶּׁנִּתְרַבִּין אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל, נִתְרַבֶּה וְנִתְרַחֵב גְּבוּל הַקְּדֻשָּׁה וְנִתְרַבִּין הַכֵּלִים לְקַבֵּל הַחִיּוּת, שֶׁזֶּהוּ שְׁלֵמוּת וְתִקּוּן הַבְּרִיאָה, כִּי עִקַּר נִפְלָאוֹת וּגְבוּרוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה הוּא רַק בִּבְחִינָה זוֹ, הַיְנוּ כִּי בְּוַדַּאי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ לֹא יִפָּלֵא כָּל דָּבָר, רַק שֶׁזֶּה עִקַּר הַחִדּוּשׁ וְהַפֶּלֶא שֶׁיּוּכַל לְהִתְצַמְצֵם, כִּבְיָכוֹל, הַחִיּוּת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ לְתוֹךְ הַכֵּלִים בִּבְחִינַת שָׁם. וְזֶהוּ תִּקֻּף נִפְלָאוֹת שֶׁבִּבְרִיאָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁמְּשַׁךְ חִיּוּת אֵין סוֹף כִּבְיָכוֹל, לְתוֹךְ בְּחִינַת הַכֵּלִים, וְעַל-כֵּן כָּל מַה שֶּׁיּוֹרֵד הַקְּדֻשָּׁה לְמַטָּה וְנִשְׁתַּלְשֵׁל בְּהִשְׁתַּלְשְׁלוּת וּבְצִנּוֹרוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר הוּא מַשְׁלִים כַּוָּנַת הַבְּרִיאָה בְּיוֹתֵר וּמְקַיֵּם הָעוֹלָם, כִּי זֶה עִקַּר קִיּוּם הָעוֹלָם שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשִׂין בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר כֵּלִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לְקַבֵּל חִיּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה רִבּוּי הַשֶּׁמֶן גּוֹרֵם כִּבּוּי הַנֵּר, שֶׁזֶּה בְּחִינַת שְׁבִירַת כֵּלִים מֵחֲמַת רִבּוּי אוֹר שֶׁמִּשָּׁם אַחִיזַת הַסִּטְרָא אָחֳרָא, סִטְרָא דְּמוֹתָא חָרְבַּן הָעוֹלָם בִּבְחִינַת וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ, כַּמּוּבָא. וְעַל-כֵּן חַיָּב כָּל אָדָם לְהַעֲמִיד תּוֹלָדוֹת כְּדֵי לְהָקִים שֵׁם לְהַגְדִּיל בְּחִינַת הַשֵּׁם, דְּהַיְנוּ הַכֵּלִים וְהַמִּדּוֹת כַּנַּ"ל, וְעַל-כֵּן כָּל הַמַּנִּיחַ בֵּן תַּחְתָּיו כְּאִלּוּ לֹא מֵת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר, "אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְכוּ'". כִּי סִטְרָא דְּמוֹתָא לָא שַׁלִּיט כְּלָל מֵאַחַר שֶׁהֵקִים שֵׁם שֶׁעַל יָדוֹ נִמְשָׁךְ הַחִיּוּת בְּמִדָּה, וַאֲזַי סִטְרָא דְּמוֹתָא לָא שַׁלִּיט כְּלָל, כִּי אֲחִיזָתָהּ רַק עַל-יְדֵי רִבּוּי אוֹר שֶׁעַל-יְדֵי שְׁבִירַת הַכֵּלִים בְּחִינַת מְחִיַּת שֵׁם כַּנַּ"ל, אֲבָל מִי שֶׁאֵין מַנִּיחַ זֶרַע אַחֲרָיו וְהוּ נִקְרָא מֵת, מֵאַחַר שֶׁלֹּא הֵקִים שֵׁם שֶׁלֹּא הִנִּיחַ בְּחִינַת שֵׁם וּכְלִי לְקַבֵּל הַחִיּוּת, וַאֲזַי הוּא חַס וְשָׁלוֹם, רִבּוּי אוֹר וְכוּ' שֶׁמִּשָּׁם נֶאֱחָז סִטְרָא דְּמוֹתָא כַּנַּ"ל, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ תִּקּוּן שֶׁלֹּא תֹּאבַד נַפְשׁוֹ וְתַחֲזֹר עוֹלָמוֹ לְבְחִינַת תֹּהוּ וָבֹהוּ מֵאַחַר שֶׁלֹּא הֵקִים שֵׁם כַּנַּ"ל, עַל-כֵּן צְרִיכָה אִשְׁתּוֹ לְהִתְיַבֵּם (וְנִתְתַּקֵּן עַל-יְדֵי אָחִיו), כִּי הַפְּגָם מַגִּיעַ אֵלֶיהָ, כִּי עִקַּר הַפְּגָם בִּבְחִינַת מַלְכוּת כַּנַּ"ל:

עִנְיַן יְבוּם וַחֲלִיצָה עַל-פִּי הַתּוֹרָה הַמַּתְחִיל, שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא, אֵימָתַי בֶּן דָּוִד בָּא? אָמַר לָהֶם, לְכִשֶּׁיִּפֹּל הַשַּׁעַר הַזֶּה וְכוּ' (סִימָן נז):

וְהַכְּלָל, כִּי עִקַּר הוּא אֱמוּנַת חֲכָמִים, וּמִי שֶׁפּוֹגֵם בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, חַס וְשָׁלוֹם, אֵין רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וְכוּ', כִּי כָּל הָרְפוּאוֹת מְקַבְּלִין כֹּחַ מֵהַתּוֹרָה, כִּי מֵהַתּוֹרָה מְקַבְּלִין כֹּחַ הַמַּלְאָכִים וְיֵשׁ לָהֶם בְּחִינַת יָדַיִם לְקַבֵּל וּלְהַשְׁפִּיעַ לְמַטָּה, כִּי כָּל הַדְּבָרִים גְּדֹלִים עַל-יְדֵי הַמַּלְאָכִים הַמְמֻנִּים עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אֵין לְךָ עֵשֶׂב שֶׁאֵין לוֹ מַלְאָךְ וְכוּ'. וְהַמַּלְאָכִים מְקַבְּלִים כֹּחַ מֵהַדִּבּוּרִים שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְנוּ הַתּוֹרָה. וְעִקַּר הַתּוֹרָה נִמְסָרָה לַחֲכָמִים וְהֵם יוֹדְעִים לְדָרְשָׁהּ בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶם, וּבְלֹא הַחֲכָמִים אֵין יוֹדְעִים שׁוּם דָּבָר מֵהַתּוֹרָה, וְעַל-כֵּן מִי שֶׁאֵין מַאֲמִין בְּדִבְרֵיהֶם אֵין לוֹ שׁוּם רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ וְהוּא מָכְרָח לָמוּת עַל יָדָהּ, כִּי אֵין לוֹ מֵהֵיכָן לְקַבֵּל רְפוּאָה, כִּי עִקַּר הָרְפוּאָה הִיא מֵהַתּוֹרָה וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְהַתּוֹרָה הִיא רַק אֶצֶל הַחֲכָמִים וְכוּ' כַּנַּ"ל, כִּי כָּל הָרְפוּאוֹת הֵם הַרְכָּבוֹת שֶׁלּוֹקְחִין כַּמָּה עֲשָׂבִים וּמַרְכִּיבִין אוֹתָן וְכוּ', וְאֵלּוּ הַרְכָּבוֹת אֵין לָהֶם כֹּחַ כִּי אִם עַל-יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי הַחֲכָמִים גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין וּמַרְכִּיבִין וּמְחַבְּרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְדוֹרְשִׁין אוֹתָהּ בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת, וּבְלֹא זֶה אֵין יוֹדְעִין שׁוּם דָּבָר וְשׁוּם דִּין וַהֲלָכָה מֵהַתּוֹרָה, וְעַל-כֵּן כָּל הָרְפוּאוֹת, שֶׁהֵם כֻּלָּם עַל-יְדֵי הַרְכָּבוֹת, כֻּלָּם מְקַבְּלִים כֹּחָם מֵהַתּוֹרָה וְהָעִקָּר מִתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה בְּחִינַת אֱמוּנַת חֲכָמִים שֶׁהֵם מַרְכִּיבִין וּמְחַבְּרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וּמִשָּׁם מְקַבְּלִין כֹּחַ כָּל הַהַרְכָּבוֹת וְכוּ', עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב בְּתְחִלַּת הַמַּאֲמָר וּבְסוֹפוֹ וְהָבֵן הֵיטֵב. וְלָבוֹא לֶאֱמוּנַת חֲכָמִים הוּא עַל-יְדֵי נֶדֶר, שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר וְכוּ', וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֶה לֶאֱמוּנַת חֲכָמִים. כִּי הַנֶּדֶר הוּא בְּחִינַת פְּלִיאוֹת חָכְמָה שֶׁהוּא שֹׁרֶשׁ הַחֲכָמִים. וְעַל-יְדֵי-זֶה שָׁב וּמַאֲמִין בָּהֶם וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְתַּקְּנִים יְדֵי הַמַּלְאָךְ הַנַּ"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִתְנוֹצְצִים בּוֹ אוֹרוֹת הָאָבוֹת וְכוּ', וְעַל-יְדֵי-זֶה עוֹלֶה וּמִתְעַנֵּג בְּעֹנֶג שַׁבָּת, בְּחִינַת שִׁין בַּת שִׁין תִּלַּת אֲבָהָן הַנַּ"ל, בַּת בְּחִינַת אֱמוּנָה וְכוּ'. וְעֹנֶג שַׁבָּת זֶה בְּחִינַת אֲכִילָה בִּקְדֻשָּׁה, כִּי מֵאֲכִילַת שַׁבָּת אֵין לְהַסְטְרָא אָחֳרָא שׁוּם חֵלֶק כְּלָל וְיָכוֹל לִפְעֹל בַּאֲכִילַת שַׁבָּת מַה שֶּׁפּוֹעֵל בְּתַעֲנִית, הַיְנוּ לְהַפִּיל אוֹיְבָיו לְפָנָיו וְכוּ'. כִּי עַל-יְדֵי הַכַּעַס הַבָּא מֵהַכָּבֵד וְכוּ' נִתְעוֹרֵר הַמְקַטְרֵג הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא עֵשָׂו, הוּא אֱדוֹם וְכוּ', שֶׁהוּא מָלֵא דָּם, וּמִן הַמְקַטְרֵג הַגָּדוֹל נִתְעוֹרְרִים מְקַטְרְגִים עַל הָאָדָם הַכּוֹעֵס וְכוּ' וְכוּ', וְאָז צְלוֹ סָר וּפָנָיו נוֹפְלִים בִּבְחִינַת לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ וְכוּ', וְעַל-יְדֵי הַצּוֹם וְהַתַּעֲנִית מְתַקֵּן זֹאת, כִּי בְּיוֹם שֶׁאָדָם אוֹכֵל אָז הַכָּבֵד נִזּוֹן תְּחִלָּה וְכוּ', אֲבָל כְּשֶׁמִּתְעַנֶּה אָז הַמֹּחַ נִזּוֹן תְּחִלָּה, וְאָז נִכְנָע הַכָּבֵד, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֵשָׂו וְכוּ' כַּנַּ"ל, אֲבָל כְּשֶׁזּוֹכֶה לִבְחִינַת אֲכִילַת שַׁבָּת, אָז אֵין צָרִיךְ לָצוּם, כִּי פּוֹעֵל בַּאֲכִילָתוֹ מַה שֶּׁפָּעַל עַל-יְדֵי הַצּוֹם, כִּי אֲכִילַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ הִיא וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. וְאָז נִכְנָע הַכָּבֵד, וְאָז נִתְבַּטֵּל כֹּחוֹ בִּבְחִינַת וְכָל שׁוּלְטָנֵי רוּגְזִין כְּלָא עַרְקִין וְאִתְעַבְּרוּ מִנָּה, וְאָז וְכָלָא אַהֲבָה בִּבְחִינַת אַהֲבָה בְּתַעֲנוּגִים וְכוּ', וּכְדֵי לְהַרְבּוֹת הַשָּׁלוֹם צָרִיךְ גַּם לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה וְכוּ', וְיֵשׁ חִלּוּק בֵּין הַשָּׁלוֹם שֶׁל הַתַּעֲנִית לְהַשָּׁלוֹם הַנַּעֲשֶׂה עַל-יְדֵי עֹנֶג שַׁבָּת כַּחִלּוּק שֶׁיֵּשׁ בֵּין חַי לִמְדַבֵּר, כִּי זֶה בְּחִינַת שָׁלוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶּה וְזֶה בְּחִינַת שָׁלוֹם שֶׁאֵין לוֹ פֶּה וְכוּ', וְזֶה בְּחִינַת מִדְיָנִים יַשְׁבִּית הַגּוֹרָל וְכוּ', וְזֶה בְּחִינַת נְפִילַת שַׁעַר אֶרֶם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַד שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב: